

VESİKALI FAHİŞELER ÜZERİNE PSİKOSOSYAL BİR ARAŞTIRMA

M

Dr.Sefa SAYGILI * Dr..Ahmet TÜRKCAN * Dr. Reşit KÜKÜRT * Prof. Dr. Eflatun ADAM **

ÖZET

Fahişelik, insanlığın ilk çağlarından beri rastlanılan ancak sistemli olarak uygar toplumlarda görülen bir olgudur. Vesikalı fahişelerin sosyal ve psikiyatrik açıdan incelenmesi amacı güdülen bu makalede, İstanbul Karaköy'deki geneleve kayıtlı 362 kadından tesadüfi yöntemle seçilen 51'ine sosyal anket uygulanmış, bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

SUMMARY

The prostitution is fact that has been come across for old centuries and appeared systematically in civilized societies. In this article, the brothel women constitute the last link of prostitution chain were investigated on social and psychiatric point. 51 women chosen by chance among 362 women work in Karaköy Brothel were applied social investigation and in the light of literature, findings were discussed.

Fahişelik, klasik lugat ve ansiklopedilerde "Para kazanmak amacıyla bazı kadınların rastgele erkeklerle yaptıkları cinsel ilişki" şeklinde tanımlanır. Fahişeliğin yasal tanımı da "Herhangi bir ayırım yapmadan, bir kadının, çıkar karşılığı if-fetsizlikte bulunması"dır. Bu açıklamalardan görüldüğü gibi fahişelik terimi üç unsuru içinde taşımaktadır: 1- Profesyonel cinsel ilişki, 2- Müşteriyi seçme yokluğu ve 3- Satılık olma (1,2,3).

Fahişelik, en ücra köylerde bile bazı izleriyle görülmekle beraber, esas itibariyle sistemli olarak ancak uygar toplumlarda vardır ve özellikle insanlık tarihinin son devirlerinde legal olarak yerini almıştır. Moral mahkûmiyetlere ve dinlerin şiddetli reddine rağmen zina ve fahişelik her zaman geniş alanlar bulmuş ve bulmakta olan eski bir meslek olarak bilinir (1).

Düzenli disipline tabi ilk genelev, ünlü devlet adamı Solon tarafından M.Ö. 640-558 yıllarında Yunanistan'ın Sparta kentinde kurulmuş, ilk vesika uygulamasına da Roma'da başlanmıştır (1,5). 5. yüzyılda Atina'da bugünkü fahişeler gibi, genel kadınların içinde sanat icrasında buldukları gerçek genelevleri açılmıştır (1).

Fuhuş ve fahişelik toplumun hep ilgisini çeken bir konu olagelmıştır. Sadece sıradan kişiler değil, doktor ve diğer uzmanlar da fahişeler hakkında basmakalıp yargılara sahiptir. Fahişelerin geri zekalı ve genellikle psikiyatrik hasta veya psikopat oldukları şeklindeki görüşlere çok kişi katılmaktadır. Bu çalışmada ülkemizin en büyük kenti İstanbul'daki tek yasal genelevine kayıtlı olan vesikalı kadınların sosyal psikiyatrik özelliklerini araştırmak ve olaya objektif yaklaşım getirmek amacı güdülmüştür.

MATERYEL VE METOD

Araştırmamız, İstanbul Karaköy genelevine kayıtlı toplam 362 vesikalı kadın arasında tesadüfi yöntemle seçilen 51'ine, hazırladığımız soru anketinin uygulaması şeklinde yapılmıştır. Veriler, kadınların haftalık rutin muayene için geldikleri İstanbul Belediye Ahlâk Zabitasına bağlı Cankurtaran Muayene Evinde karşılıklı görüşme ve anket uygulamak suretiyle toplanmıştır.

Kadınların yaşları, öğrenimleri, mesleğe başladıkları sıradaki aile ve medeni durumları, ailelerinin maddi düzeyleri, anne ve babalarının eğitimleri, yetiştikleri yöreler, ilk cinsel ilişkiyi kaç yaşında ve kiminle kurdukları, başlamalarındaki muhtemel faktörler, son verme arzularının olup olmadığı, cinsel ilişki sırasında zevk alıp almadıkları, sigara ve psikoaktif drog kullanıp kullanmadıkları ve AIDS korkuları araştırılmıştır.

BULGULAR

Cankurtaran Muayene Evindeki kayıtlardan Karaköy genelevinde vesikalı olarak 362 kadının çalıştığı anlaşılmaktadır. Kayıtlardan çıkardığımız bilgilere göre bu kadınların yaşları 22 ile 64 arasında değişmekte olup ortalama yaş 35.3'tür. Kadınların yaş gruplarına göre dağılımları tablo-1'de, doğdukları bölgeye göre dağılımları tablo-2'de gösterilmiştir. Marmara bölgesinde doğan 109 kadından 55'inin (%15.2) doğduğu şehir İstanbul'dur.

Araştırmamıza aldığımız 51 kadının yaşları ise 24 ila 62 arasında değişmekte olup, ortalama yaş 34.8'dir. Deneklerimiz yaşlarına göre dağılımları tablo-3'de, öğrenim durumlarına göre dağılımları tablo-4'de Türkiye'deki 12 yaş üstü kadın nüfusunun öğrenim durumu (11) tablo-5'de gösterilmiştir.

Mesleğe başlamadan önce deneklerimiz 12'sinin anne-babası boşanmış, 23'ünün anne ve /veya babası ölmüşlerdir. Bu 35 kadın, genellikle üvey anne ve /veya babanın yer aldığı ailelerden gelmekteydiler. 10'unun anne ve babası evliliklerini sürdürüyordu, 6'sı ise soruyu yanıtızsız bırakmışlardır.

Kendi değerlendirmelerine göre ailesinin maddi durumu tablo-6'da, anne ve babanın öğrenim durumları tablo-7'de, yetiştikleri yörenin özelliği tablo-8'de gösterilmiştir.

Mesleğe başladıkları sırada deneklerimizin 20'si (% 39.2) evli, 7'si (%13.7) bekar, 24'ü (%47.1) dul veya boşanmış durumda olduklarını bildirmişlerdir.

Mesleğe nasıl başladıkları sorusuna; 22'si (%43.1) isteye-rek, 8'i (%15.7) zorlama ile, 21'i (%41.2) ise teşvik, kandırılma veya aldatılma şeklinde cevap vermişlerdir.

Kendi değerlendirmelerine göre başlama faktörü tablo-

(*) Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi

(**) İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı

YAŞ	n	%
22-29	88	24.3
30-39	165	45.6
40-49	72	19.9
50.59	28	7.7
60 ve üzeri	9	2.5
TOPLAM	362	100

Tablo-1 : Karaköy Gelenevine Kayıtlı Kadınların Yaşlara Göre Dağılımları

BÖLGE	n	%
Marmara	109	30.1
Karadeniz	62	17.1
Ege	77	21.3
Akdeniz	37	10.2
İç Anadolu	31	8.6
Güneydoğu A.	21	5.8
Doğu Anadolu	14	3.9
Yurt dışı	9	2.5
Anlaşılamayan	2	0.5
TOPLAM	362	100

Tablo-2 : Kayıtlı Kadınların Doğdukları Bölgeye Göre Dağılımları

YAŞ	n	%
22-29	14	27.5
30-39	22	43.1
40-49	11	21.6
50.59	2	3.9
60 ve üzeri	2	3.9
TOPLAM	51	100

Tablo-3 : Deneklerin Yaşlarına Göre Dağılımları

ÖĞRENİM	n	%
Yok	19	37.2
İlkokul	24	47.1
Ortaokul	2	3.9
Lise	6	11.8
Yüksekokul	-	-
TOPLAM	51	100

Tablo-4 : Deneklerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

ÖĞRENİM	%
Yok	50.4
İlkokul	40.4
Ortaokul	3.1
Lise	4.7
Yüksekokul	1.4
TOPLAM	100

Tablo-5 : Ülkemiz 12 Yaş Üstü Kadınların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

MADDİ DURUM	n	%
Çok kötü	5	9.8
Kötü	16	31.4
Orta	23	45.1
İyi	7	13.7
TOPLAM	51	100

Tablo-6 : Ailelerin Maddi Durumuna Göre Deneklerin Dağılımları

9'da gösterilmiştir.

Deneklerimiz ilk cinsel ilişkisini 11 ila 21 yaş arası gerçekleştirmiş olup, ortalama yaş 15.6'dır. İlk cinsel ilişkiyi 38'i (%74.5) kocası, 11'i (%21.6) başkası ve 2'si (%3.9) yakın akrabadan biri ile kurmuşlardır.

Fahişeliğe son verme arzusu olup olmadığı sorusuna; 45'i (%88.2) "var, bıktım, maddi durumumu düzeltince" diye cevaplarını vermiş, 5'i (%9.8) olmadığı belirtmiş, 1'i (%2) ise kararsız olduğunu söylemiştir.

Müşterilerle "iş" sırasında zevk alıp almadıklarını sorusuna; 37'si (%72.5) zevk almadığı, 13'ü (%25.5) nadiren ve 1'i (%2) sık zevk aldığı şeklindeki yanıt vermiştir.

AIDS'ten çekinip çekinmedikleri sorusuna 40'ı (%78.4) korktuğu, 11'i (%21.6) aldırış etmediği şeklinde cevaplamıştır.

Deneklerimizin 41'i (%80.4) sigara içmekte ve 7'si (%13.7) kullanmamaktadır. 3 vaka (%5.9) ise soruyu cevapsız bırakmıştır. Sigara kullanan 41 kadın, günde 1 ila 3 paket arasında içmekte olup, ortalama 1.4 paket etmektedir.

Deneklerimizin alkol kullanma sıklığı tablo-10'da, alkol dışı psikoaktif drogları kullanıp kullanmadıklarına verdikleri cevap tablo-11'de gösterilmiştir.

TARTIŞMA

Deneklerimiz ile İstanbul'daki tüm vesikalı kadınların yaş grupları karşılaştırıldığında (tablo-1 ve 3) benzerlik görülmektedir. Bu durum, deneklerin seçilmesindeki yöntemin uygunluğunu göstermektedir.

Tablo-1'de görüldüğü gibi, kayıtlı 362 genel kadının yaş dağılımında en büyük grup 30-39 yaş arasındadır (%45.6). Ortalama yaş 35.3'tür. Deneklerimizde (tablo-3) 30-39 yaş

ÖĞRENİM DURUMU	ANNE (n)	%	BABA (n)	%
Yok	37	72.6	28	45.9
İlkokul	12	23.5	19	37.3
Ortaokul	2	3.9	2	3.9
Lise	-	-	2	3.9
Yüksekokul	-	-	-	-
TOPLAM	51	100	51	100

Tablo-7 : Deneklerin Anne ve Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

YÖRE	n	%
Köy	5	9.8
Kasaba	3	5.9
İlçe	1	2
Taşra Şehri	11	21.5
Büyük Şehir	25	4.9
Yurt dışı	1	2
Cevapsız	6	11.8
TOPLAM	51	100

Tablo-8 : Deneklerin Yetiştikleri : Yöreye Göre Dağılımı

FAKTÖR	n	%
Ekonomik durum	28	54.9
Aile içi geçim	9	17.6
Sevgi-şefkat eksikliği	6	11.8
Taşra şehri	2	3.9
Büyük şehir	6	11.8
TOPLAM	51	100

Tablo-9 : Deneklerin Mesleğe Başlamasındaki Faktöre Göre Dağılımı

İÇME SIKLIĞI	n	%
Seyrek	15	29.4
Her gün	5	9.8
İçmeyen	21	41.2
Cevapsız	10	19.6
TOPLAM	51	100

Tablo-10 : Deneklerin Alkol Kullanma Sıklığına Göre Dağılımı

PSIKOAKTİF DROG	n	%
Kullanıyor	6	11.8
Kullanmıyor	12	23.5
Cevapsız	33	64.7
TOPLAM	51	100

Tablo-11 : Deneklerin Psikoaktif Drog Kullanımına Göre Dağılımı

grubu %43.1 oranındadır ve ortalama yaş 34.8'dir. Halbuki Gagnon'a göre Batı toplumlarında fahişelerin yaş ortalaması genel olarak 20-25 yaş arasında değişmekte ve bu yaşlarda fahişeliğe başlayan kadınlar ortalama 4-5 yıl çalışmanın sonunda bir başka yaşam şeklinde geçmektedir (3). Kadınların yaş grubu incelendiğinde, bu görüşün ülkemiz için geçerli olmadığı görülmektedir. 37 kadının 50 yaş, 9 kadının 60 yaş üzerinde faal olarak fahişeliğe devam etmesi şaşırtıcı bulunmuştur. Başoğlu'nun 1979'da (3), Tümerden ve arkadaşlarının 1989'da (12) yaptıkları çalışmalar da paralel sonuçlar vermiştir. Bu sonuçlar, ülkemizde fahişeliğin bir yaşam biçimi olarak görüldüğü ve fahişelikten başka ber tarza geçmenin genelde kabul görmediği şeklinde yorumlanabilir.

Deneklerimizin öğrenim durumları (tablo-4) ilkökul düzeyinde yoğunlaşmaktadır (%47). Bu oranlar, ülkemiz kadınlarının genel öğrenim seviyesinden (tablo-5) pek farklılık göstermemektedir. Yalnız yüksekokul mezunu genel kadın olmayışı, diğer çalışmalarda da (3,12) dikkati çekmiştir. Genel kadınların zekâ ve öğrenim düzeylerinin genel ortalamadan düşük olmadığı, toplumda oluşan önyargının yanlış olduğu düşünülmüştür (3,4,12).

Deneklerimizin aile yapısı incelendiğinde; soruyu cevapsız bırakan 6'sı dışlanırsa, %77.7 (35 kadın) gibi yüksek bir oranın parçalanmış ailelerden geldikleri dikkati çekmiştir. Bunların içinde anne ve babanın ayrıldığı vakalar yanında ölenler de bulunmaktadır. Genellikle de üvey anne ve /veya babanın olduğu ve dışlanmanın da eşlik ettiği ailelerden gelmişlerdir. Başka araştırmalarda da bu oranlar anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (3,8,13). Bu durum, müşfik ve ilgili aile ortamının fahişelikten koruyucu rolünün önemine işaret etmektedir.

Deneklerimiz ailesinin maddi durumunu %41.2 oranında çok kötü ve kötü, geri kalanlar orta veya iyi olarak bildir-

miştir (tablo-6). Bu oranlar, fahişeliğin sadece ekonomik yetersizliğe bağlanamayacağı yanında parçalanmış ailelerden gelen deneklerimizin ailenin maddi gücünden yeterince yararlanamadığı düşündürmüştür (1,3).

Anne ve babanın öğrenim durumu incelendiğinde (tablo-7); genellikle yeterli eğitim alamamış ebeveynlere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Yüksekokul öğrenimli ebeveyn hiç yoktur, genellikle de (annede %72.6), babada %54.9) hiç eğitim almamışlardır.

Fahişeliğe başladıkları sırada deneklerimizin sadece 7'si (%13.7) hiç evlenmemiş olduğunu bildirmiştir. Diğer çalışma (3) ile de uyumlu olan bu oranlar, küçük yaşta yapılan isabetsiz evliliklerin, boşanmaların ve sonuçta karşılaşılan sosyal ve ekonomik güçlüklerin fahişeliğin etyolojisinde yer tuttuğunu gösterir. Yine ilk cinsel ilişkinin % 74.5 oranında kocalarıyla olması da bu görüşümüzü destekler mahiyettedir.

Kayıtlı kadınların %84.8'inin İstanbul dışı doğumlu olması kırsal bölgeden kente, kentlerden İstanbul'a göçün, dolayısıyla sosyal yapıdaki dalgalanmaların fahişelikteki önemine işaret etmektedir. Deneklerimizin %49'u büyükşehirde yetişmiştir (tablo-8). Doğum yeri olarak ise Marmara ve Ege bölgeleri yoğunluk kazanmaktadır (tablo-2).

Deneklerimizin ilk koitus yaşı 11 ila 21 arasında değişmekte olup, ortalama yaş 15.6'dır. Başoğlu'nun çalışmasında (3) bu rakam 15.3'tür. Bu yaşın toplumun genel durumuna kıyasla oldukça düşük olduğu düşünülmüştür.

Khalaf'ın Lübnan'da yaptığı araştırmada (10), deneklerin %41.5'i ilk cinsel ilişkiye 12-13, %30'u 14-15 yaşlarında girmişlerdir. 15 yaşından önce girenlerin oranı %75'i bulmaktadır. Grubun tümü için ortalama yaş 14'tür. Deneklerin yarısı ilk cinsel ilişkiyi kocaları ile kurmuştur. Burada da dikkati çeken nokta, fahişeler arasında cinsel ilişkiye erken yaşta başlayanların yüksek oranıdır.

Deneklerimizin 21'i (%41.2) mesleğe teşvik, kandırılma, aldatılma gibi faktörlerle başladıklarını bildirmişlerdir. Burada önemli husus; fahişelerin, ailece sahip çıkılmayan ve ekonomik güçlükler çeken kadınlar arasında çıkmalarıdır. Kendilerine göre fahişeliğe başlamalarındaki faktörü gösteren dağılım da (tablo-9) bu görüşü güçlendirmektedir. Ülkemizde yapılan diğer araştırmada da paralel sonuç elde edilmiştir (3).

Fahişeliğe son verme arzusu olup olmadığı sorusunu büyük çoğunluğu olduğu şekilde cevaplamıştır. Kadınların bir kısmının fahişelikten ayrılınca ekonomik yetersizliğe düştüklerinden mecburen devam ettikleri, bir kısmının ise yaptıkları birtakım yatırımların (ev,araba, dükkan gibi) taksitlerini ödemekte oldukları için sürdürdükleri dikkatimizi çekmiştir. Bu engeller ortadan kalktığında genel kadınlığa son vereceklerini belirtmişlerdir.

Genel kadınlar için tartışılmalı bir konu, "iş" sırasında cinsel zevk alıp almadıkları hususudur. Deneklerimizin %75.5'i zevk almadıklarını, %25.5'i nadiren ve %2'si sık orgazm olduğu yolunda yanıt vermiştir. Diğer çalışma (3) ile de uyumlu olan bu sonuçlar, fahişelerin kurdukları cinsel ilişkiyi mekanik bir olay gibi gördüklerini ve genellikle zevk duymadıklarını göstermektedir (13).

Fuhuşla uyuşturucu arasındaki ilişki eskiden beri yazarların ilgisini çekmekte; aynı gün değişik birçok kişiyle kurulan cinsel yakınlığın ancak uyuşturucu alınarak

yapılabileceği yanında kadınların uyuşturucu yoluyla fahişeliğe adım atıldığı veya uyuşturucu bağımlısı kadınların maddi tutarı karşılayabilmek için fuhuşa yöneldikleri ileri sürülmektedir (6). Ayrıca fahişeliğin bazı psikiyatrik bozuklukları ortaya çıkardığı, bunun da psikoaktif maddelere yatkınlığa yol açtığı da belirtilmektedir (7,8). Deneklerimizin içinde alkol, esrar ve diğer psikoaktif drogları kullananların oranı düşük gibi görülmektedir (tablo-10-11). Kanımızca bu oranlar gerçeği yansıtmamaktadır. Bireysel görüşmelerde, kendileri dışındaki kadınların çoğunu "hapçı" veya "içkici" olduğunu belirtmekteydiler. Sigarada ise yanıtlar (yasal olduğu ve toplumsal çekingesi bulunmadığı için olsa gerek) daha gerçekçidir.

AIDS için yüksek risk grupları sırasında eşcinsellerden sonra fahişelerin yer aldığı bilinmektedir (9). Deneklerimizin %78.4'ü AIDS'den korktuğunu kalan kısmı ise aldırış etmediğini veya bilgisi olmadığını söylemiştir. Fakat hemen hepsi bu konuda aydınlatılmaya ihtiyaçları olduğunu, müşterilerin prezervatif kullanmayı reddettiğini bildirmiştir. AIDS'in gelecekteki yayılımı açısından bu durumun ülkemiz için önemli bir sağlık sorunu oluşturduğu kanısındayız.

Sonuç olarak; fahişelerin parçalanmış ailelerden geldikleri, erken yaşta evlendirildikleri, küçük yaşta cinsel ilişkiye başladıkları, müşteri ile kurdukları cinselliği mekanik bir olay olarak algılayıp genellikle zevk almadıkları, AIDS için yüksek risk taşımalarına rağmen tedbir alınmadığı, fahişeliği ileri yaşlara kadar sürdürdükleri ve yaşam şekli olarak gördükleri söylenebilir.

KAYNAKLAR

- 1- Adasal, R. : Normal ve Anormal Cinsiyet ve Evlilik. Gürsoy Basımevi. Ankara, s.582-610,1975.
- 2- AnaBritannica : Fuhuş maddesi. Ana Yayıncılık, cilt 9, İstanbul, s. 190,1988.
- 3- Başoğlu, M. :Sosyal Psikiyatrik Açısından İstanbul'da Yasal Fuhuş. Uzmanlık Tezi, İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği, 1979.
- 4- Bayar, T. :Umumi Kadınlar Zeka ve Şahsiyet Testleri. Uzmanlık Tezi, İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği, 1962.
- 5- Doninos, A. M.: Cinsel İlişkiler Tarihi (Çeviri Semih Tiryakioğlu). Varlık Yayınevi, İstanbul, 1974.
- 6- Dönmezer, S. : Kriminoloji. 7. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul, s. 403-407, 1984.
- 7- Exner, J. E. Wylie, J. Leura, A., Parrill, T. : Some Psychological Characteristics of Prostitutes. J. Pers Assess. Oct. 4(5): 474-485,1977.
- 8- Gibson-Ainyette, I., Templer, D.I., Brown, R. and Veaco, L.: Adolescent Female Prostitutes. Arch. Sex Behav; 17/5 :431-438,1988.
- 9- Karamustafaoğlu, K.O. Ağargün, M.Y. ve ark. :Iv Eroin Kullananlarda AIDS Korkusu ve Risk Davranışları XXVI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi (1-4 Kasım 1990, izmir).
- 10- Khalaf, S. : Correlates of Prostitution : Some Popular Errors and conceptions . J. Sex Res., 4 (2) : 147,1968.
- 11- T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü : Türkiye İstatistik Cep Yıllığı. DİE Yayını, s.23, 1990.
- 12- Tümerdem, Y. ,Yüksel, A., Saylan, T. : Metropolitan Bir Kentte (İstanbul'da) Fahişelerin Cinslerine Özgü Özellikleri ve Davranışları. XXV. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi (1989, Mersin), Kongre Kitabı, s.773-776,1989.
- 13- Winick, C. Kinsie, P. M.: Prostitution. J. Sex Behav. 3(1) : 33,1973